

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету**

Випуск 18

Заснований в 1996 році

Рівне - 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: РДГУ, 2002. – 177 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янух Анатолій**

Степанович

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 7 від 28.02.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.
університет, 2002

© Рівненський державний гуманітарний

Суржук Т. Б., Пищечкіна Т. Ф., Патутіна Т. В. Очолує творчу групу заступник директора школи, вчитель вищої категорії, старший вчитель Сорокіна О. І. Наукове керівництво роботою творчої групи здійснює кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методик початкового навчання, фахівець з навчання виразності читання Захарчук З. О.

На шляху впровадження застосування мистецьких елементів було визначено напрямки нашої діяльності – режисура уроку. Із царини театральної педагогіки було чітко визначено коло знань та умінь вчителів, щоб і вчителям без надмірного перевантаження, і учням з користю для інтелекту та здоров'я.

Наша діяльність передбачала таку подачу навчального матеріалу, коли прочитання та інтерпретація художнього твору вчителем знаходили своє відображення в образному вирішенні головної думки твору, геми уроку.

Роль учителя в такій діяльності визначалася як “режисер уроку”, “постановник уроку”, а урок – як цікава вистава., і вчитель як режисер повинен був забезпечувати право дітей на їх місце у прекрасному спектаклі під назвою “урок”. Щоб кожен учень міг реалізувати своє оптимістичне і добре начало, що закладене в ньому ще від прабатька Адама.

Очевидно далеко не на кожному уроці читання можна забезпечити режисуру уроку (це потребує багато знань, умінь і часу на підготовку) але уроки, за основу беруться тексти, що відзначаються глибоким виховним спрямуванням, за змістом емоційно насичені – такі уроки ми виділили в окрему групу (цикли), і це в цілому уроки, на яких діяльність значною мірою спрямовується на розвиток та вдосконалення навичок читання школярів.

Головним завданням вчителя-режисера на уроках читання є чітке вирішення в композиції уроку основних смислових епізодів, ударного серед них (кульмінаційного); знаходження ведучих прийомів та відповідних видів роботи; визначення стилю комунікації (манери спілкування) з учнями; визначення своєї ролі та учнівських ролей в кожному епізоді, вирішення уроку в кольорі (наочність, одяг вчителя); знаходження музичного образу уроку (якщо музичний супровід доцільний) тощо.

Одним із ключових моментів Євкове читання вчителем навчальних текстів за підготовленою заздалегідь партитурою читання та навчання учнів робити логіко-емоційну розбивку текстів (партитура).

Попередня ретельна підготовка таких уроків забезпечить здорове імпровізаційно-творче самопочуття і вчителя–режисера, і учнів–акторів.

Ми вважаємо, що найголовнішим генератором творчої діяльності дітей в початкових класах передусім може стати дійсно творча і цілісна особистість учителя – людини небайдужої до справжньої краси в людях, мистецтві. Від роботи з педагогічної підготовки та творчого підходу до “режисури” кожного уроку, особливої захопленості своєю справою безпосередньо залежить рівень творчої активності молодших школярів, їхнє свідоме бажання виявити власні творчі здібності, нахили, потенції в художньо-творчій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соломаха С. Театральна освіта вчителів у Великобританії //Мистецтво та Освіта. – 1996, – № 2. – С. 47–49.
2. Рогозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів //Мистецтво та Освіта. – 1997, – №2. – С. 5–8.
3. Єлісєв Ю. Розвиток діапазону голосу: з досвіду театральної педагогіки //Мистецтво та Освіта. – 2000, – №2. – С. 52–54.
4. Дубина Л. Викладання мистецьких дисциплін з елементами театральної педагогіки //Мистецтво та Освіта. – 2001, – №4. – С. 25–38.

Одержано редакцією 20.05.2001 р.

УДК: 378: 811. 161. 2' 271

Н. О. ГЕТМАНЧУК

ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Державна програма “Освіта. Україна ХХІ століття вимагає досконалого володіння українською мовою та створення умов для формування високої мовленнєвої культури, яка є однією з обов’язкових ознак духовного розвитку особистості. Належна мовна культура – необхідна умова розширення наукового світогляду, підвищення фахового рівня сучасного педагога. А саме від його професійної майстерності, ерудиції, загальної культури значною мірою залежить успіх освітньої реформи.

У мовній освіті майбутнього педагога мають органічно поєднуватися три основні компоненти: грамотність, лінгвістичне мислення, національно-мовна свідомість. Досвід переконує, що найефективнішим засобом трансформацій трьох названих складових з теорій в практику є робота з текстом. Така робота займає особливе місце в системі формування мовленнєвої особистості, адже саме в тексті функціонально задіяні мовні одиниці всіх рівнів [2, 14].

Вдало дібраний текст рідною мовою дає змогу організувати роботу в руслі різних видів мовленнєвої діяльності та вивчення теорії мови.

Перевага тексту як матеріалу для лінгвістичного аналізу виявляється в тому, що він, на відміну від вправ, які складаються з мовних одиниць нижчих рівнів (слів, словосполучень, речень), не має первинної підказки у формі завдання на тлі спеціально дібраних лексем, граматичних форм, синтаксичних конструкцій. Студенти, орієнтуючись у матеріалі, що вивчається, відносно легко “вираховують” правильну відповідь. Зовсім інша справа текст, де мовні одиниці різних форм, варіантів і типів поєднуються в найрізноманітніших непередбачуваних комбінаціях, розташовані в різних частинах тексту, вживаються з різною частотою. Це вимагає свідомого підходу до аналізу мовних фактів, розвиває увагу, лінгвістичну спостережливість, тобто в цілому сприяє активному засвоєнню теорії і практики мови.

Текст використовуємо під час опрацювання різних тем протягом усього періоду підготовки вчителя. Проте особливо ефективним і просто необхідним є застосування тексту для аналізу синтаксичних конструкцій, тобто на випускному курсі. Тут текст стає не лише базою для вивчення передбачених програмою мовних одиниць, а й закономірностей та особливостей їх поєднання, впливу цих чинників на ритмомелодику та стилістику. Крім того, робота з текстом дозволяє вести повторення вивченого матеріалу, тобто здійснювати підготовку до державних екзаменів. Для п’ятикурсників, які вже пройшли педагогічну практику і значною мірою сприймають процес навчання у вузі крізь призму шкільного навчального процесу, система роботи з текстом, запропонована викладачем, є зразком, що допоможе вдосконалити методично навички.

Тексти можуть використовуватися не лише в аудиторії, а й слугувати матеріалом для самостійної домашньої роботи. Домашній аналіз має свої переваги. По-перше, знімається часова проблема, пов’язана з різним темпераментом студентів, а отже, і темпом виконання. По-друге, в домашніх умовах студент має можливість користуватися для з’ясування окремих питань додатковою літературою, а це сприяє свідомому засвоєнню знань, розвиває навички самоосвіти. По-третє, домашня робота дозволяє глибше обдумати і точніше, досконаліше формулювати відповіді.

Відповідно до теми занять викладач на основі тексту пропонує студентам цілий комплекс завдань, метою яких є спостереження за різноманітними фонетичними і граматичними явищами, з’ясування функціональної ролі мовних одиниць різних рівнів, їх лексичних та граматичних категорій в тексті, в структурі зв’язного висловлювання.

Текст відкриває необмежені можливості для розвитку мовлення і мислення. Визначення головної думки, добір назви, складання плану і тез, усне або письмове переказування всього тексту чи його фрагментів – ось далеко не весь перелік можливих форм роботи.

Величезна цінність тексту як матеріалу для мовного аналізу – в його виховному потенціалі, без чого заняття з мови не може бути повноцінним. Текст є незамінним для реалізації культурознавчого компоненту мови. Тексти про визначні історичні події, видатних історичних осіб, морально-етичні принципи українців, традиції і звичаї українського народу, про мову, роздуми сучасників про різні аспекти життя сприяють формуванню особистостей майбутнього педагога.

Наведемо деякі приклади текстів та комплекси завдань до них.

Тема: Просте ускладнене речення (підсумкове заняття).

Автор музики до “Кобзаря”

Не можна уявити життя і творчості Миколи Віталійовича Лисенка без особи Тараса Григоровича Шевченка. З іменем Кобзаря пов'язана майже піввікова діяльність основоположника української класичної музики, автора “Тараса Бульби”, “Наталки Полтавки”, “Енеїди”.

Дві дати – два твори. 1868 рік. Лейпціг. На прохання галичан Лисенко пише свій перший твір на слова знаменитого “Заповіту”. 1912 рік. Елегія пам'яті Шевченка для скрипки і фортепіано – один з останніх творів композитора. Між ними – десятиліття напруженої праці, майже дев'яносто пісень, романсів, кантат і хорів на Шевченкові слова (колисковий наспів “Ой, люлі, люлі”, плач самотньої дівчини – “Нащо мені чорні брови”, туга засланою поета за рідним краєм – “Сонце заходить”, його гнівний протест проти неволі – “Ой чого ти почорніло”, “Мені однаково”). “То був приклад органічного злиття поезії і музики, в якому два корифеї подали один одному руки”, – писав патріарх української музики Станіслав Людкевич.

Піднятися до вершин творчості Шевченка Миколі Віталійовичу допоміг народ, з чистої криниці якого обидва генії черпали натхнення.

Лисенко свято шанував пам'ять Кобзаря. Як тільки зазеленіють “лани широкополі”, їхав з родиною у Канів, до Тараса. І до камінного хреста клав квіти, влітаючи їх у вінок незгасної любові українського народу до свого сина (А. Чала).

Завдання:

1. Виділіть у тексті речення з ускладнюючими елементами. Проаналізуйте ускладнюючі елементи.
2. Зробіть повний синтаксичний розбір другого речення.
3. Визначте спосіб творення слова **основоположник**. Обґрунтуйте свою думку.
4. Поясніть лексичне значення слова **корифеї**.
5. Підготуйте коротке повідомлення про життя і творчість М. В. Лисенка для учнів четвертого класу.

Тема: Складнопідрядні речення нерозчленованої структури.

Духовний світ жінки

Від колиски до труни в житті людини стільки сумних і радісних подій, стільки доброго і злого, що, здавалося би, втомиться, збайдужіє душа, перестане сприймати і хвилюватися красою білого світу. Але ж – ні! І на самому краю життєвої дороги люди усміхаються, виношують плани на майбутнє, плакають надію.

Що ж дає сили не старіти, не байдужіти людській душі? Одні твердять, що мудре ставлення до життя. Інші люблять говорити: “В здоровому тілі – здоровий дух!” Мені ж здається, що душу рятує Духовна Енергія. Саме вона допомагає мудрості бути мудрою, а здоровому духу триматися навіть у слабосилому тілі. Де ж береться ця енергія? Чи всі мають її? Вона спадкова чи набувається в процесі життя?

Якби я була науковцем, говорила б одне, якби філософом – твердила б інше, але я поетеса, і мені думається просто: “Від матері, від Сонця, від Землі!” А в ці поняття вміщається так багато, що навіть римованими словами її емоційною інтонацією всього не передати. Але кількома думками зважусь поділитися. Жорстокий вояка Наполеон (навіть він) мав свою думку про жінок. Він казав, що красива жінка подобається оку, добра – серцю. А філософ Фур'є здивовано питав: “Хіба красивий ніс зарадить злим очам?”.

Але навіть найкраща, найдобріша жінка не завжди осяяна світлом Духовної Енергії. Це світло, таке велике і величне, світить на превеликий жаль, не кожному. Можна передати знання, досвід, багатство, але не наділити духовністю, і цим перекреслити усе: знання, досвід, багатство (Ганна Чубач).

Завдання:

1. Виділіть складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними. Визначте семантику опорних слів.
2. З'ясуйте, в яких реченнях слово **що** є сполучником, а в яких – займенником. Доведіть.

3. Знайдіть у тексті неповні речення. Визначте їх типи.
4. Чи є в тексті нечленовані синтаксичні конструкції?
5. Назвіть односкладні речення.
6. Виділіть у тексті випадки субстантивації.
7. Визначте типи питальних речень. З якою стилістичною метою використані вони в тексті?
8. Письмово продовжіть роздуми Г. Чубач власними думками про роль жінки та її призначення.

Для опрацювання теми можна запропонувати інший текст.

Розкажіть своїм дітям

Із сином та донькою ви прийшли до лісу. До ніжно-зеленого його царства, квітучого різнотрав'я, весняних пахоців і різноголосого щебету. Щасливі батьки, які можуть назвати дитині кожну квітку на ім'я і визначити кожну пташину за голосом. Та, певно, не менш важливо допомогти синові та доньці розібратися, яку роль відіграє ліс, наш зелений друг, у природному комплексі, наскільки важливий у житті кожного з нас.

Почніть, може, з того, що ліс, використовуючи такі природні дари, як сонячне світло, воду, повітря є основним виробником органічної речовини на землі. Що цієї речовини, власне деревини, ніщо замінити не може – ні цегла, ні каміння, ні пластмаса, і що з неї виготовляють продукцію двадцяти тисяч найменувань. А до того ліс дарує цілющі трави, ягоди, гриби, горіхи, якими охоче ласують і дорослі, і діти.

І все-таки не в деревині, не в продуктах харчування вбачаємо ми головну цінність лісу. Зелений океан регулює вміст кисню і вуглекислого газу в повітрі, очищає атмосферу, насичує її корисними для людини речовинами – фітонцидами. Ліс оберігає ріки від висихання і замулення, фільтрує воду краще від будь-якої лабораторії, бере участь у творенні родючого шару ґрунту і захищає цей ґрунт від водної і вітрової ерозій. Дає притулок звірині і птаству.

Напевно, ваша дитина поступово утвердиться в думці, що є у нас дужий, добрий і красивий друг – ліс. І ви зможете спостерігати, який благородний вплив справляє на юну душу його одвічна принада і гармонія (А. Андрієнко).

Завдання:

1. Знайдіть складнопідрядні речення розчленованої структури. Зробіть їх синтаксичний аналіз.
2. Виділіть речення, в яких є цікаві синтаксичні явища. Охарактеризуйте їх.
3. Передайте зміст тексту від свого імені спочатку у формі звертання до однієї дитини, а потім як розповідь перед класом. У чому, на ваш погляд, полягає відмінність між першим та другим варіантами?

Тема: Пунктуація

Сніг на покуті

Святвечір... Здається, все уже готове до Різдва: в хаті прибрано, на покуті у новому горщику кутя, пахне пирогами. Стривайте, а де ж “коляда”? Ні, не забули про неї. Ось несе господар з комори пишній вусатий сніп і урочисто ставить його на покуті. Це “коляда”, або “дідо”, “дідух” – символ урожаю, вінець великої праці хлібороба, і тут йому красуватися до Водохреців.

Закінчаться святки, і сніп винесуть з хати, розв'яжуть. Перевеслами обв'яжуть дерева – щоб гарно родили, соломі дадуть худобі, а зерно – птиці, щоб добре велася.

Навесні, йдучи перший раз у поле сіяти, дбайливі господарі засівали “на багатий урожай” зерном, обмолоченим з “коляди”.

Потихеньку жнив дочекалися, а от і обжинки. Останній сніп доручали зжати найкращій жниці, прикрашали його квітами, стрічками і з піснями несли у село. Вважалось, що в ньому (називали “дідом”, “іменинником”) мешкає дух хлібного поля. Вдома заносили сніп до комори зі словами: “Щоб велося від хліба до хліба” – і залишали там до зими.

А в Святвечір він знову вирушав на покуть, де вже був представлений хліб усякий: у зерні, каші, паляниці, пирогах. Так змикалось, щоб початись знову, вічне коло хліборобської праці, вічне коло життя (Г. Бондаренко).

Завдання:

1. Охарактеризуйте розділові знаки (відокремлюючі, розділяючі, одиничні, парні).

2. Дайте загальну характеристику синтактичних конструкцій.
3. Назвіть і охарактеризуйте цікаві випадки словотворення.
4. Передайте суть тексту якомога стисліше.
5. На основі тексту розробіть бесіди, розраховані на учнів початкових класів та учнів середніх класів.

Наведені приклади підтверджують, що робота з текстом відкриває необмежені можливості не лише для успішного засвоєння теорії мови, але й для розвитку мовленнєвої практики. Текст стає основою для вдосконалення чуття мови, стилю, це сприяє глибшому проникненню студентів у естетику чужого мовлення та вдосконаленню культури власного, без чого не можливе формування мовленнєвої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О. Лінгвістичний аналіз мовлення вчителя. //Укр. мова і література в школі. – 1999. – №1. – С. 39–41.
2. Вашуленко М. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. //Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 11–14.
3. Науменко Г. Рівень професіоналізму вчителя – основа реформи школи.//Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 3–5.
4. Паламар Л., Бех О. Практичний курс української мови. – К.: Либідь, 1993. – 189 с.
5. Шелехова Г. Сучасні підходи до навчання рідної мови в загальноосвітній середній школі. //Укр. мова і література в школі. – 1998. – №1. – С. 12–16.

Одержано редакцією 19.05.2001 р.

УДК: 373. 67

Н. В. ЛЕСНЯК

КОМУНІКАТИВНЕ СПРЯМУВАННЯ УРОКІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Мовлення відіграє важливу роль в усіх сферах життя людей, є одним з найголовніших чинників їх розвитку у всіх проявах розумової, емоційної та вольової діяльності, у формуванні самосвідомості, становленні **особистості**. Включаючись в хід розвитку особистості дитини, мовлення є засобом спілкування, обміну думками, висловлювання і розуміння, виконує функцію відображення навколишнього світу в її психіці. Питання розвитку мовлення учнів займають важливе місце в проблематиці досліджень вчених-психологів, педагогів, методистів, що пояснюється тією винятковою роллю, яку відіграє мовлення в загальному розвитку дитини.

В усьому багатоманітті функцій мовлення яскраво виявляється важливе значення комунікативності мовлення в усіх видах діяльності учнів, Особливо актуальною ця проблема є сьогодні, коли необхідно побороти “комплекс некомунікабельності”, акцентувати увагу на особистісному розвитку кожного учня. При вивченні усіх предметів важливим є рівень засвоєння і використання учнями мови в процесі спілкування, сприймання і розуміння мовлення інших, побудови власних висловлювань. На всіх уроках необхідно створювати умови для вдосконалення мовлення учнів, формування мовленнєвих умінь в різних навчальних ситуаціях, на різних етапах їх виховання та розвитку. Д. С. Виготський вважав комунікативну функцію найголовнішою і першочерговою функцією мовлення, стверджуючи, що вся свідомість зв'язана в своєму розвитку з розвитком мовлення. Існує нерозривний зв'язок між комунікативною і сигніфікативною функціями мовлення, що формуються одна через одну і виявляються одна в одній. Ця внутрішня єдність і визначає сутність мовлення.

Роль мистецтва як засобу спілкування відома ще з античних часів. Глибинні корені взаємозв'язку між мовою та образотворчим мистецтвом сягають початків пізнання людиною світу, зародження писемної форми комунікації (піктографічне письмо). Зв'язок наочного і абстрактного відіграє вирішальну роль у процесі навчання, під час комунікації ці дві другосигнальні форми мислення доповнюють одна одну.

Важливою є роль мовлення в розвитку сприйняття. Вміння узагальненого позначення навколишнього світу дитина в основному набуває через мову і мовлення. З розвитком її все більш самостійне мовлення перетворюється в засіб усвідомлення нею довкілля. Не меншою є

ЗМІСТ

Передмова	3
Хорошковська О.Н. Формування комунікативних умінь молодших школярів.	5
Коваль Г.П. Лінгводидактичні основи уроку української мови в початкових класах.	9
Лещенко Г.П. Комунікативна компетенція молодших школярів та шляхи її реалізації у початковому курсі української мови	16
Шевчук Т.Б. Лінгвоукраїнознавчий компонент нового змісту навчання та його реалізація на уроках рідної мови	22
Груба Т.Л. Формування комунікативних умінь у процесі вивчення лексикологічного матеріалу	28
Пономарьова К.І. Синоніми як засіб увиразнення мовлення молодших школярів	33
Артемова О.І. Проективна модель розвитку креативного мовлення молодших школярів.	38
Мартиненко В.О. Особливості літературного розвитку молодших школярів	44
Іванова Л.І. Мовленнєва діяльність учнів на уроках читання	47
Фанок Г.Г. Лінгвістичне коментування на уроках читання в початкових класах	50
Шута Н.І. Розвиток комунікативних навичок на уроках української мови (читання)	53
Василюк В.І. Наступність і перспективність у формуванні комунікативної компетенції молодших школярів	56
Ветрова С.І. Реалізація діяльнісного компоненту нового змісту навчання української мови (2-й клас розділ “Слово”)	59
Меркотан Л.І. Розвиток комунікативних здібностей учнів молодших класів в контексті Розвиваючого навчання за системою: Д.Б.Ельконіна–В.В. Давидова	62
Прищепа О.Ю. Взаємозв’язок графічної навички письма з орфографічною грамотністю	64
Яков’юк З.С. Швидкісне каліграфічно-грамотне письмо – запорука успішного формування писемних комунікативних навичок	67
Якимчук Р.І. Звукова культура мовлення першокласників	69
Маліновська Н.В. Формування комунікативної компетентності у дитини-дошкільника	71
Терешко Л.В. Психологічні особливості розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку	76
Сорокіна О.І. Театральна педагогіка як один із засобів реалізації комунікативної спрямованості уроків української мови	80
Гетманчук Н.О. Використання тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя.	83
Лесняк Н.В. Комунікативне спрямування уроків образотворчого мистецтва.	86
Космацька О.А. Формування духовності учнів на уроках української словесності в загальноосвітній школі.	90
Мороз Л.В. Використання логіко–сміслових схем і мовних кліше для аргументованого висловлювання в дискусіях.	93
Таборовець Л.М. Лінгводидактичні основи методики вивчення дієслова на заняттях словацької мови в україномовній аудиторії.	98
Романюк О.М. Деякі особливості вивчення мов: характер мови і народу. Поняття мовної особистості.	104
Гоголь Н.В. Розвиток емоційно-оцінісного досвіду молодших школярів на уроках читання.	107
Сергєєв О.В., Тищук В.І. Концептуальні засади діагностики якості підготовки спеціалістів у вищій педагогічній школі.	112
Янцур М.С. Роль і зміст методичної підготовки фахівців з професійної орієнтації	123
Гордій Н.М. Проблемний підхід до викладання психолого педагогічних дисциплін у вищій школі.	131
Столинськи З. Техническое обучение в начальном образовании.	134
Заремська Н.І. Емпантійна педагогіка як важливий аспект проблеми гуманізації освіти.	137
Янцур Л.А. Проблема дитячої художньої творчості.	142

Кузьминець Н. Етнопедагогічні основи гуманізації виховання в Чехії й Словаччині. . . .	145
Середович В.В. Посилення пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.	150
Лучкіна Л.В., Демидчик Г.С. Розвиток мовленнєвої особистості майбутнього вчителя технічного фаху в процесі вивчення мовного курсу.	153
Назарчук А.А. Особливості військово-професійної орієнтації старшокласників в сучасних умовах.	159
Столинський З. Формирование основ предприимчивости как одна из целей профессионального обучения в Польше.	162
Білоус І.П., Тишук В.І. До перспективи використання інноваційних технологій у вищій школі України.	164
Піддячий М.І. Професійна консультація учнів старших класів загальноосвітніх закладів в умовах МНВК.	168
Відомості про авторів.	174

НАУКОВЕ ВИДАННЯ**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти****Збірник наукових праць****НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ****Випуск 18**

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Шевчук Т. Б.

Технічний редактор Курченко Н. Б.

Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 25.12.2001 р. Підписано до друку 28.02.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк
різографічний.

Ум. друк. арк. 20,65. Обл. вид. арк. 21,32. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83**О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. — Рівне: РДГУ, 2002. — 177 с.**

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20